

Raül Roviralta i Astoul, una aproximació a la seva col·lecció

Sara Vila Gomà

Doctora en Història de l'Art

[...] *Des d'aquell vespre de gener de 1933, en què vaig anar-hi per primer cop, vaig pujar moltes vegades a Santa Clotilde, sol o amb els meus companys de "La Talia Llorentenca" per demanar al senyor Roviralta consells o empara econòmica per a la nostra obra, a la qual sempre va correspondre generosament. A Santa Clotilde jo, que sempre he estat un ingenu, m'admirava amb les primeres obertures envidrades d'una peça, amb els primers finestrals sense ampit, oberts al caire de l'abisme i a baix la mar; vaig veure-hi la rosa dels vents, en metall daurat, incrustada al paviment continu, la primera galeria de retrats —foscos damunt les parets blanques—, els primers murals de Sert, tot amb aquella noble senzillesa de les cases "posades de sempre" [...].¹*

Per molts lloretencs i llorentenques el nom de Raül Roviralta i Astoul (1891-1979) respon a la fundació dels jardins més importants de la vila, la finca Santa Clotilde. Ara bé, com ja ens anunciava l'escriptor i historiador Esteve Fàbregas, darrere d'aquest metge i empresari barceloní també hi havia un destacat mecenes de l'art. L'any 1918 Roviralta va adquirir set vinyes de Cala Sa Boadella amb la intenció de fer-hi uns jardins i una residència inspirats en la vila d'Este, edificada a Tívoli. Davant d'aquesta idea, el prohoms va rebre el suport de l'arquitecte Nicolau Rubió i Tudurí, del pintor i decorador Domènec Carles Rosich i de l'escultora Maria Llimona i Benet. El 1934 el projecte va quedar inaugurat i tan els espais exteriors com els interiors de l'indret reflectien la passió col·leccionista que en les següents línies explicarem.

Les primeres adquisicions que va fer Roviralta daten de l'any 1926 i corresponen a una col·lecció de miniatures navals documentades entre els segles XVII, XVIII i XIX. Es tracta de nefes d'origen alemany, naus de corall, naus d'esmalt xinès, naus d'argent holandès, microescultures d'ivori i maquetes d'os. La col·lecció, a més, va ser complementada amb peces de ceràmica de la mateixa època decorades amb motius navals com, per exemple, plats de ceràmica catalana de la sèrie de faixes i cintes i de la sèrie de la botifarra, plats de ceràmica blava d'estil Berain, rajoles de la sèrie d'arts i oficis, peces de ceràmica catalana d'influència francesa i plats de ceràmica blava.

En aquesta secció s'hi va afegir un conjunt de ceràmica vuitcentista de Stafford, format per més de cent figures de la reialesa i animals de temàtica victoriana. En qualsevol cas, les adquisicions es van fer sota l'assessorament artístic de Domènec Carles, que tractava amb antiquaris i comerciants de ciutats com París, Londres, Amsterdam, Frankfurt, Munich, Dresden, Nova York, Ginebra, Madrid i Barcelona.

L'any 1932 Roviralta va disposar la seva col·lecció a les estances de la casa de Lloret, reforçant així la tradició que aleshores s'havia anat consolidant en la majoria dels municipis costaners. A Lloret de Mar, un dels exemples més significatius el trobem a l'ermita de Santa Cristina on, fruit de les donacions de mariners, hi ha una interessant col·lecció d'exvots i de vaixells en miniatura. No obstant això, els vincles entre l'ermita i el col·leccionista no es van centrar únicament en aquest fet sinó que van anar més enllà. Les principals dades les trobem al fons documental de l'Obreria de Santa Cristina², conservat al SAMLM. El document, datat a 18 de maig de 1933, posa de manifest que, després d'un concurs públic, el Sr. Roviralta va arrendar els terrenys, aigües, boscos,

Mostra de la col·lecció de miniatures navals i plats de ceràmica del Sr. Roviralta.

Procedència: Arxiu Família Roviralta. Data: 1933.

¹ GARCIA PUJADES, Xavier. *Biografia d'Esteve Fàbregas i Barri. L'escriptor, el creador, l'home*. Editorial Selecta – Catalonia. Barcelona. 1992. P. 67.

SAMLM – Fons Obreria de Santa Cristina. Escripura pública d'arrendament dels edificis i terrenys del santuari a nom de Raül Roviralta i Astoul, marquès de Roviralta. Transcripció mecanografiada de la mateixa escriptura. Fotocòpia. 1933. CID: 402.000.222_086.375.044.

² SAMLM – Fons Obreria de Santa Cristina. Escripures. Acta recepció proposta Raül Roviralta Astoul per lloguer de locals a Santa Cristina redactada a instàncies de l'Obrer Major Just Marllés Vilarrodona. 1932. CID: 402.000.222_086.375.009.

camins, erms i edificis que envoltaven el santuari, amb la condició d'efectuar obres d'embelliment, jardineria, sanejament de l'indret i edificació d'un hotel amb 45 habitacions i servei de restaurant. Així mateix, entre els donatius que havia de fer, destacava l'obligatorietat d'un premi de 250 pessetes a la barcaque, formant part de la processó pel mar —que se celebra el dia vint-i-quatre de juliol, diada de Santa Cristina—, arribés primera al lloc que es fixaria prop de la finca Santa Clotilde. Finalment però, el Sr. Roviralta es va acollir a la 18a condició del contracte, que preveia el seu dret a renunciar si l'Obreria no aconseguia la concessió dels usos de les platges amb caràcter d'exclusiva. I en aquells anys, l'Obreria i l'Ajuntament lluitaven contra la concessió atorgada per instàncies superiors a Doña Inés Riquelme —originada en influents personatges de la dictadura de Primo de Rivera. Per aquest motiu, i així s'esmenta en els documents del fons de l'Obreria, Roviralta va renunciar al seu contracte el 31 de desembre de 1935, dia en què va signar la rescissió amb mutu acord de les parts³. Igualment, considerem oportú recordar que, més enllà d'aquesta implicació amb la parròquia, al municipi es van beneficiar de l'empara, personal o econòmica, del Sr. Roviralta, les següents escoles oficials o privades: la de la Talia Lloretenca, la del Sindicat Agrícola i la de la Societat de Pescadors.

Reprement l'explicació de la seva col·lecció artística, és important que tinguem present el fons fotogràfic de l'Arxiu Mas, conservat a l'Institut Amatller d'Art Hispànic, amb seu a Barcelona. La fundació preserva més de cinc-centes imatges del patrimoni del Sr. Roviralta, particularment de la finca de Santa Clotilde i de la casa que aquest tenia a Barcelona, situada a l'avinguda del Tibidabo, núm. 44-46. Les imatges responen a diversos encàrrecs que Raül Roviralta va fer entre els anys 1932-1934 —moment d'instal·lació en aquestes propietats—, però també dels períodes de 1947-1950, 1957 i 1968-1973. Igualment, el fons permet conèixer que, a part de la ceràmica i les miniatures navals —fons més importants de la col·lecció—, el col·leccionista va adquirir pintures i dibuixos de temàtica marina, paisatgística i alguns retrats. El fet de comptar amb les imatges dels interiors de les finques i dels mateixos objectes artístics conclou que Carles i Roviralta van estudiar molt bé la disposició d'aquests conjunts, doncs a Santa Clotilde s'hi podria observar tot allò vinculat amb el mar i a Barcelona hi hauria la resta d'obres.

La secció de pintura de la col·lecció Roviralta estava formada per peces d'època antiga com l'apòstol *Sant Pau*, aleshores atribuït a El Greco, protagonista de la portada de la revista *Gasetta de les Arts* (Any III, núm. 44, març

de 1926); *Retrato de dama*, de Juan Carreño Miranda i un retrat de *Don Vicente García* (1802), realitzat per Antonio Carnicero. Complementaven el grup tres peces de Vicente López Portaña i dues pintures, l'autoria de les quals es dubta de si atribuir o bé a Francisco de Goya o a Agustín Esteve, deixeble d'aquest. No podem acabar sense fer especial menció de l'obra *Miracle de Sant Pere Màrtir i els naufrags*, de Lluís Borrassà. Aquesta peça va ser una de les darreres adquisicions que féu Roviralta en vida i, a la part posterior, conserva una inscripció on es llegeix “Este retablo lo dejo a mi muerte a mis queridos hijos Alberto y [?]. Papa Roviralta. Santa Clotilde”. Aquest escrit i molts dels detalls històrics i iconogràfics que es coneixen de l'obra, són fruit dels estudis de l'historiador de l'art Albert Velasco González, que en va fer un seguiment exhaustiu en el moment de la seva subhasta, a principis de l'any 2020, a *Subastas Segre*, Madrid.

Pel que fa els pintors d'època moderna, la col·lecció comptava amb divuit peces de Joaquim Mir Trinxet, destacant la vista d'*Alforja* (c. 1927) —actualment conservada a la *Colecció BBVA*. En segon lloc, trobem Ramon

Miracle de Sant Pere Màrtir i els naufrags,
obra de Lluís Borrassà.
Procedència: Col·lecció particular.

³ SAMLM – Fons Obreria de Santa Cristina. Escritures. Acta recepció proposta Raül Roviralta Astou per lloguer de locals a Santa Cristina redactada a instàncies de l'Obrer Major Just Marlès Vilarrodona. 1932. CID: 402.000.222_086.375.009.
SAML – Fons Obreria de Santa Cristina. Esborranys de correspondència sobre la rescissió del contracte d'arrendament del patrimoni de Santa Cristina a Raül Roviralta. 1933-1936. CID: 402.000.222_086.375.020.

Casas Carbó, amb una dotzena de pintures a l'oli, de les quals és de gran interès *Miss Oceanide* (c. 1910), presentada a París fent homenatge al vaixell *Oceanide* que viatjava de Le Havre a Nova York. Del grup d'artistes amb un nombre més elevat d'obres hem d'esmentar Manolo Hugué on, a la col·lecció Roviralta, hi era present amb dibuixos, *gouaches*, dibuixos aquarellats i pintures a l'oli. D'aquesta darrera tècnica és important detallar que dos dels olis que Roviralta va tenir, on justament s'hi representa una tauromàquia, havien estat propietat de la col·lecció Carles anteriorment, informació que trobem anotada a l'anvers de les fotografies de l'Institut Amatller. Aquest fet ens fa pensar que, probablement, Carles i Roviralta s'haurien intercanviat peces en més d'una ocasió. De fet, a la col·lecció Roviralta també s'hi podien contemplar obres de Domènec Carles, una de les quals, la marina titulada *Balandres* (c. 1934) fou donada pel col·leccionista al Museu Nacional d'Art de Catalunya, l'any 1934. Conclouen el repertori pictòric peces de Ricard Urgell, Francesc Gimeno, Isidre Nonell, Eliseu Meifrén i Hermen Anglada Camarasa.

Finalment, considerem interessant esmentar la col·lecció d'estrenes i sonalls amb motius marítims, datada del segle XIX. Aquesta temàtica, ja era una costum arrelada per Domènec Carles qui, a més, va fer-ne una de similar que acabaria donant al Museu Marítim de Barcelona. En aquest mateix museu és on, des del 30 de setembre de 1939, un cop acabada la Guerra Civil Espanyola, es conserva una petita part de la col·lecció de ceràmica del Sr. Roviralta. Amb la guerra, el Comitè de Salvament d'objectes artístics hi va ingressar 203 peces de la col·lecció Roviralta de les quals, la gran majoria, foren retornades al seu propietari. L'any 1979, amb la mort de Raül Roviralta i Astoul, la col·lecció es va repartir entre els seus vuit fills. Un d'ells, Raül Roviralta Rocamora, va continuar de manera entusiasta l'afició del seu pare, especialment pel que fa la pintura i el dibuix. La col·lecció de miniatures navals, en bona part, va anar a parar a mans d'un col·leccionista particular, el qual l'ha conservat pràcticament íntegra fins a dia d'avui.

Miss Oceanide, obra de Ramon Casas.
Procedència: Col·lecció particular.